

В цілому, в економічній літературі достатньо широко досліджено питання формування інноваційної стратегії [2]. Частково цим проблемам було присвячено й попередні дослідження автора [3]. Узагальнюючи наявні наробки, можна виділити наступні види стратегій:

- інтенсивна стратегія інноваційного розвитку – переорієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки країни на базі самих передових ідей, науково-технічних досягнень світового рівня (передбачає активну інноваційно-інвестиційну політику);
- загальнодержавна інноваційна стратегія – розвиток приватного й акціонерного капіталу, розширення можливостей підприємництва різних ланок (необхідні чітко визначені державні пріоритети для вирішення соціально-економічних завдань);
- цільова проблемно-предметна стратегія орієнтована на галузь чи регіон взагалі (використання цільових стратегічних коротко- та довгострокових програм);
- стратегія поєднання методів ринкового та нормативного державного регулювання;
- стратегія розробки нових поколінь науково-виробничих і організаційно-управлінських систем, що здатні безперерійно, гнучко й адаптивно діяти в режимі інноваційного конвеєру;
- стратегія розвитку міжнародного співробітництва.

Кожна із зазначених стратегій може бути реалізована паралельно із іншими, залежно від конкретних економічних умов.

Відпрацьовуючи складові інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку регіонів України вважаємо за необхідне формування і становлення інноваційного бізнесу (інноваційного підприємництва), а саме такого виду діяльності, який би включав усіх учасників інноваційного процесу. Це стосується і фундаментальної науки. Саме її, як джерело інновацій, поки не включено до єдиного бізнесового інноваційного циклу. Створюючи інноваційний продукт, вона не тільки не бере участі у його просуванні на ринок, але практично не володіє інноваційною ринковою кон'юнктурою. Отже, логічний інноваційний цикл створення та поширення інновацій в Україні є розірваним.

На нашу думку, в основу державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності повинна бути покладена двоєдина функція держави. З одного боку, держава визначає створення економічного середовища через прийняття відповідних законодавчих актів, а з іншого – функціонує в якості власника комплексу виробничо-господарських структур і сама здійснює інвестиції в їх розвиток. Що стосується законодавчого забезпечення, яке стимулює безпосередньо інноваційну діяльність, доцільним є вирішення на законодавчому рівні двох проблем:

- розробка розумної системи пільг (в першу чергу податкових) для ключових на теперішньому етапі суб'єктів (а не всіх) інноваційної діяльності та внесення відповідних поправок до законодавчих актів;
- розробка законодавчого забезпечення діяльності венчурних фондів і прийняття необхідних законодавчих актів. Це дозволить стимулювати залучення фінансових ресурсів у найбільш ресурсно-дефіцитні етапи інноваційного процесу.

Сьогодні в Україні власні ресурси підприємств і банків не можуть забезпечити економічного зростання, підтримувати стабільність діяльності економічного комплексу. Це визначає необхідність кардинального перегляду заходів бюджетної політики у напрямку збільшення державних капіталовкладень. При цьому слід зазначити, що ніякої суперечності з соціальною політикою не буде, навпаки, реальність соціальних гарантій може бути забезпечена тільки за умови ліквідації наслідків економічної кризи. Тому сприяння розвитку економіки є набагато реальнішою соціальною спрямованістю бюджету, ніж нинішня декларативність, не підкріплена достатнім рівнем фінансування.

Максимальне використання можливостей науково-технічного, технологічного й інноваційного потенціалу у відновленні реального сектору економіки, надання економіці інноваційного характеру розвитку є першочерговим завданням державної інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку регіонів.

Джерела та література

1. Забарная Э.Н. Ориентиры современной государственной инновационно-инвестиционной стратегии Украины // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. – Випуск 97. – ДонНТУ, 2005. – С.124–131.
2. Сухоруков А.І. Принципи інвестиційної політики України / Інноваційно-інвестиційна стратегія розвитку національної економіки: Зб.наук.пр. / НАН України об'єдн. ін-т економіки. Ред.кол.: Сухоруков А.І. (відп.ред.) та ін. – Київ, 2004. – С.10–29.
3. Забарная Э.Н. Стратегия формирования промышленного производства на основе активизации инновационной деятельности: Дис. канд. эконом. наук: 08.07.01. – Одесса, 1999. – 139 с.

Иванова М.В., Санникова С.Ф., Белоброва Е.В., Еремеева С.В. УКРАИНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Введение. Основной тенденцией 21 века в экономической, политической и гуманитарной сферах является глобализация, сильно влияющая на экономику, порождая проблемы глобальной конкуренции стран.

Глобализация мировой экономики – это высшая форма интернационализации мирового хозяйства, обусловленная становлением нового технологического способа производства на базе расширения информационно-телекоммуникационных технологий. Экономически и технологически развитые страны способны ге-

нерировать и реализовывать полный цикл этапов инновационного процесса (наука – технология – производство – потребление). При этом другие страны входят в этот цикл лишь на отдельных его этапах, тогда как развитые страны обеспечивают полный контроль и ограничивают доступ [1].

Важнейшей особенностью развития украинской экономики сегодня и в ближайшей перспективе является то, что на процессы рыночной трансформации и восстановления ранее достигнутого статуса индустриально развитой страны накладываются две взаимосвязанные общемировые тенденции – глобализации и информатизации, т.е. переориентация индустриальной экономики в постиндустриальную, для которой характерен новый технологический способ производства [2].

Постановка задачи. Состояние украинской экономики – структурные и отраслевые проблемы производства, ситуационность экономического подъема, необходимость диверсификации, угроза спада в связи с нестабильностью нефтяного рынка, преобладание неконкурентоспособных товаров – следствие низкого уровня технологического развития.

Анализ вопроса и результаты. Развитие украинской научно-технической и инновационной деятельности носит противоречивый характер. С одной стороны – совершаются попытки поиска ниши на мировых рынках, высокими темпами развиваются некоторые производства и услуги в сфере высоких технологий. С другой – имеет место отрыв отечественной науки по результатам реализации открытий и изобретений, по уровню технологического развития не только от развитых, но и от развивающихся стран (в мировых рейтингах конкурентоспособности Украина находится в 8-й десятке), низкий уровень финансирования.

Современная модель экономической политики Украины не имеет инновационного направления, т.к.:

- начиная с 1990г. объемы машиностроения сократились почти втрое, что отображает тенденцию доиндустриализации;
- продолжается уменьшение финансирования научных исследований и образования;
- не создано больших корпораций, основанных на высоких технологиях;
- экономические отношения с внешним миром базируются на импорте устаревших технологий и товаров.

За период рыночно-демократических реформ отечественные предприятия не научились накапливать ресурсы для долгосрочного развития. Фактически украинская экономика проедает унаследованный производственно-технический и научный потенциал. Инвестиционные ресурсы в Украине есть, но они не направляются в производственные инновации, потому как частный капитал стремится к быстрому получению прибыли с минимальными затратами, а иностранный капитал заинтересован только в сбыте своего конечного продукта [3].

Инвестиции и инновации взаимосвязаны и взаимодействуют. Однако, эффект достигается при условии, когда инвестиции и их структура отображают технологическую структуру экономики и обеспечивают приоритетное развитие высших технологических укладов. Существующая структура инвестиций (предприятия 3 уклада производят 57% продукции, их доля в инвестициях – 75%, 4 -го – 38% и 20% соответственно) не только затрудняет прогрессивные сдвиги, а наоборот, ухудшает структуру отечественной экономики. Она обеспечивает условия для развития предприятий низкого третьего технологического уровня и ограничивает развитие предприятий более высокого уровня. Пятый технологический уклад, связанный с развитием микроэлектроники, информационных технологий у нас составляет 5%. Примерно такая же его часть и в общих объемах инвестиций.

Одна из главных причин резкого спада инвестиционной деятельности – это высокая инфляция, связанная с существенным повышением цен на энергоносители при чрезвычайно высоком уровне энергоемкости технологического процесса на отечественных предприятиях. Это делает сферу производства непривлекательной для инвестирования в сравнении со сферами торговли, где обеспечивается быстрая отдача капитала. Достаточно взглянуть на дифференциацию рентабельности по видам деятельности, чтобы понять сложность в существующих условиях привлечения бизнеса в развитие новых высокотехнологических производств. В целом в отечественной экономике в 2002–2003 гг. уровень рентабельности не превышал 4,3%, хотя это были годы с достаточно высокими показателями роста ВВП (более 8% ежегодно). Вместе с тем, рентабельность таких видов экономической деятельности как торговля и финансовая деятельность значительно превышает общепризнанный уровень в среднем на 10%. Приоритет в получении сверхдоходов от таких видов деятельности в Украине не даст возможности достигнуть желаемого развития экономики на основе новых технологий и инноваций.

Украина имеет определенные конкретные преимущества в мировой хозяйственной системе, и поэтому при определенных условиях может принимать активное участие в глобальных экономических процессах, имея возможность создания на территории нашей страны международных производственных энергометаллурго-химических региональных кластеров. Конкурентоспособность последних в огромной степени определяется уровнем развития технологий и их эффективностью использования. Инновации или научно-технические достижения, связанные с созданием и внедрением в производство новых технологий и товаров, приводят к ощутимому снижению экономических ресурсов в расчете на единицу конечной продукции [4]. Отличительной чертой функционирования современного рынка является динамическая конкуренция со стороны новых продуктов или производителей, использующих новые технологии.

Наиболее привлекательными для инвесторов в украинской экономике остаются: пищевая промышленность (18,1% прямых иностранных инвестиций), оптовая торговля и посредничество в торговле (14,7%), химическая и нефтехимическая промышленность (9,4%), финансовая деятельность (8,2%), машиностроение (7,8%), транспорт (7,0%) [5].

Эти показатели свидетельствуют о значительной отраслевой дифференциации структуры иностранных

інвестицій в Україні. Причому ця структура не оптимальна: Один із пріоритетних секторів інвестування – машинобудування, на останніх місцях. Зрозуміло, що радикальні змісти в нашій економіці не можливі без великих фінансових ресурсів. Тільки для зміни структури економіки на 1% необхідно капіталовкладення, еквівалентні 2–3% ВВП. По різних оцінках, для гарантування стабільного економічного підйому Україні необхідно забезпечити приток інвестицій в мінімальному обсязі 60 млрд.долл. Однак, незважаючи на відтік людських ресурсів і зниження інтелектуального потенціалу не можна заперечувати гідний рівень України в певних областях фундаментальної науки і технології. Тому оновлення науково-технологічного потенціалу і одержання інвестицій в ті галузі, які дадуть можливість Україні зайняти гідне місце в світі (космонавтика, матеріалознавство, зварка, біотехнологія і т.п.), – першочергова задача розвитку країни.

В цьому контексті виникає проблема наявності у підприємств високотехнологічних, які дозволяють випускати виключно цінну по потреби цінності продукцію [6]. Оновити технологічний потенціал вітчизняних підприємств і підвищити їх конкурентоспроможність могла б, на нашу думку, реалізація науково-технічної і промислової політики України, спрямована на пошук перспективних джерел фінансування технологічної модернізації підприємств (активізація приватного сектора, використання заощаджень населення, залучення банківського кредитування) і здійснення дійсної підтримки технологічних інновацій з боку місцевих і регіональних органів влади.

Висновки. Оцінюючи реальний рівень науково-технологічної і інноваційної діяльності в Україні, можна сказати, що країна залишається поза глобальними процесами постіндустріального характеру. Україна знаходиться на індустріальній стадії розвитку. Економічна безпека України не може бути досягнута без зміни технологічних способів виробництва в усіх її визначальних ланках і без активізації інноваційної діяльності. Технологічний прогрес стає головним фактором економічного зростання.

Істочники і література

1. Чистилин Д.К. Самоорганізація світової економіки. Євразійський аспект. – М.: Економіка, 2004. – 237с.
2. Федуллова Л., Пашута М. Розвиток національної інноваційної системи України// Економіка України. – 2005. – №4. – С. 35–46.
3. Гальчинський А., Львович С. Становлення інвестиційної моделі економічного зростання України // Економіка України. – 2004. – №6. – С.4–11.
4. Л.І. Федуллова. Економічна природа технологій та технологічного розвитку // Економічна теорія. – №3. – 2006. – С. 3–19.
5. Статистичний щорічник України за 2004 рік / За ред. О. Г. Осауленка; Держком. стат. України. – К.: Консультант, 2005. – 592 с.
6. Іванова М.В., Саннікова С.Ф., Білоброва О.В., Мігіна Н.Б. Технологічна складова інноваційного процесу як основа інтеграції регіонів України до системи трансформованої глобальної економіки // Культура народів Причорномор'я. – 2005. – № 67. – С. 79–81.

Іртишева І.О., Христенко О.А.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ВАЖЕЛІВ В ЕФЕКТИВНОМУ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Вступ. Міжнародна торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і в такий спосіб збільшувати загальний обсяг виробництва. Важливим напрямком розвитку України є її ефективна інтеграція до світового економічного простору. Від успіху зовнішньоекономічної діяльності країни залежить її подальший економічний і соціальний розвиток як підсистеми світової економіки, що і визначає актуальність даної теми. По вартісним масштабам в загальному комплексі світогосподарчих зв'язків зовнішньоторговельний обмін продовжує зберігати ведучі позиції. При цьому все більш динамічно в останні два десятиліття розширюється обмін між країнами в науково-технічній сфері, росте торгівля традиційними (транспорт, страхування, туризм тощо) та новими (збір, збереження та передача інформації, довгострокова оренда обладнання, консультаційні послуги, тощо). Питаннями дослідження ролі і місця міжнародної торгівлі займаються вітчизняні і зарубіжні вчені: Т. Циганкова, Л. Петрашко, Л. Кальченко [10], В.Є. Новицький [7], А.Кандиба [3], І.В.Гончаренко [1], В.П.Клочко [5], Ю.Є.Кирилов [4], Л.Л.Лазебник [6] та інші. Однак це питання є вельмиактуальним.

Постановка завдання. Ціллю статті є дослідження напрямків здійснення міжнародної торгівлі, аналіз структури експорту і імпорту по основних видах продукції та пошук основних шляхів удосконалення зовнішньоекономічних відносин. Основними методами досліджень є аналітичні.

Результати. Аналіз стану експорту в Україні за останні роки свідчить про те, що спостерігалась чітка тенденція скорочення обсягів експорту українських товарів на світовий ринок, що викликано низькою конкурентоспроможністю українських товарів, непрозорістю системи стимулів розвитку експортних галузей. Відсутність належного ресурсного забезпечення країни, велике технологічне відставання від розвинених країн та низький рівень доходу робить дешевою робочу силу єдиним джерелом конкурентних переваг, що не є перспективним у довгостроковому плані. Незадовільними є структура експорту з чітким домінуванням сировинних матеріалів та напівфабрикатів та структура ринків експорту України, що характеризується ви-